ՑՈՒՑԱԿ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ*

№ 143

ՃԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹԵՐԹԵՐԸ՝ 160։— ՊՐԱԿՆԵՐԸ՝ 20, յուրաքանչյուրը 8 թերթից, միայն Ը՝ 10, ԺԴ՝ 10 և Ի՝ 4 թերթից։— ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 14,5×10×2,6 սմ.։—ՆՅՈՒԹԸ՝ հասարակ դիմացկուն թուղթ։— ԿԱԶՄԸ՝ կաշեպատ տախտակ։— ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐԸ՝ սկզբում և վերջում մեկական թերթ հասարակ թուղթ։— ՎԻՃԱԿԸ՝ ձեռագիրը լավ վիճակի մեջ է, միայն կազմի կաշին տեղ-տեղ պոկված և քայքայված։—ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ միասյուն։ — ՏՈՂԵՐԸ՝ 21։— ԳԾՈՒՄՆԵՐԸ՝ ոչ ճնշումով։— ԳԻՐԸ՝ նոտրգիր։— ԶԱՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձեռագիրն ունի մի քանի շատ հասարակ զարդագիր և մի հատ էլ լուսանցազարդ (թ. 4ա)։ Սրանցից բացի կան նաև 6 հատ տպագիր կիսախորաններ, ինչպես նաև յոթ հատ տպագիր թռչնագրեր։— ԴԱՏԱՐԿ ԹՂԹԵՐԸ՝ 1—3, 156—160։— ԳՐԻՉԸ՝ անհայտ։— ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ ԺԸ—ԺԹ դ. դ.։— ՎԱՅՐԸ՝ անհայտ։— ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ՝ Սույն ձեռագիրը Մայր Աթոռի Ձեռագրատան 1958 թվականին նվեր է ուղարկել Կոստանդնուպոլսից Տ. Շավարշ քահանա Պալըյանը։

ՀԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թ. 121բ—Եւ այսոքիկ սակաւք համառօտապէս շարադրեցեալք բաւականք լիցին յաղագս ճարտասանականի արհեստին ի փառս Յիսուսի, և ի պատիւ ծնողին իւրոյ, ամէն, օրհնեցելոյ կուսին Մարիամու։

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 2բ.— Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնի թանգարանին կը նուիրէ Շաւարշ քահանայ Պալըեան 14 Յունիս 1958, Պոլիս։

Թ. 3ա.— Ճարտասանութիւն։

Թ. 3բ.— Այս ճարտասանութիւնս Յովակիմ Տէր Ներսէսեանի է։

Այս գիրքս խաչատուր մեծ սարկաւագին ընծայեցի։

Թ. 130բ.— Պրակ։

Թ. 153բ.— Իլէլ։

Թ. 158ա— Աս ճարտասանութիւնն արըը Մաթէոսն է։

Թ. 158բ.— Այս ճարտասանութիւն արըը մանգիլ։

Թ. 159բ.— Ճարտասանութիւն այսինքըն համենան գիտութեան։

№ 144

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԹԵՐԹԵՐԸ՝ 262։— ՊՐԱԿՆԵՐԸ՝ 23, յուրաքանչյուրը 12 թերթից։ Միայն հետևյալ պրակները բաղկացած են տարբեր քանակի թերթերից՝ Ա և ԻԳ՝ 8, Գ, Զ և ԻԲ՝ 10 թերթից։— ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 14,2×9,7×4,8 սմ.։— ՆՅՈՒԹԸ՝ դեղնած և կեղտոտած դիմացկուն հաստ թուղթ։ Միայն վերջին 8 թերթերը (255—262) մագաղաթ են, դեղնած և կեղտոտած, վերջին թերթն էլ կիսով չափ պատռված։ 255ա թերթում կան թռչնագրեր, թռչուններ, մի լուսանցազարդ և մի խորան, նկարված բավական գեղեցիկ ոճով։— ԿԱԶՄԸ՝ չունի։ —ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐԸ՝ չունի։ ՎԻՃԱԿԸ՝ սկզբից և վերջից թերի։ Սկզբից մի պրակ ընկել է։— ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ միասյուն։— ԴԱՏԱՐԿ ԹՂԹԵՐԸ՝ չկան։— ՏՈՂԵՐԸ՝ 23։— ԳԾՈՒՄՆԵՐԸ՝ ճնշումով։— ԳԻՐԸ՝ բոլորգիր։— ԶԱՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձեռագիրն ունի հասարակ ոճով նկարված թռչնագրեր և զարդագրեր, լուսանցազարդեր և գմբեթներ, ծառեր և ծաղիկներ, թռչուններ և զարդեր։ Կան մի խորան (թ. 101ա) և յոթ հատ կիսախորաններ (թ. թ. 34բ, 78բ, 138ա, 176ա, 218բ, 234բ և 254բ), բոլորն էլ նկարված հասարակ ոճով։— ԳՐԻՉԸ՝ անհայտ։— ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒՆ՝ անհայտ։— ԾԱՂԿՈՂԸ՝ անհայտ։— ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ ԺԶ—ԺԷ դ. դ.։— ՎԱՅՐԸ՝ անհայտ։— ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստացված է Վեհափառ Հայրապետից 1960 թվականի հունվար ամսին։

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 9բ.— Ատա դատ։

Թ. 45ա.— Առաւաւ աղօթն։

Թ. 77ա.— Ասդուլ։

Թ. 100բ.— Իշատակ է այս սուրբ շարականս։

Թ. 204բ.— Իշատակ է շարական... Տէր անվել նորին հալալ... ընչիս...ն, հզաւ...դիան...բետա ...ռաւ ...վարկա ...էայ մի բերան ...ղորմի ասէ Աժ. է։

Թ. 243բ.— ...ռած կարդա ի։

Թ. 245ա.— Յաննեն մեռեալ ...առաջի ահաւոր։

№ 145

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԹԵՐԹԵՐԸ՝ 102։— ՊՐԱԿՆԵՐԸ՝ 23, անկանոն ծավալով։ Ժ, ԺԴ, ԺԷ և ԻԱ պրակները 2-ական թերթ են, Զ, Թ, ԺԱ, ԺԲ, ԺԳ, ԺԵ, ԺԶ, ԺԸ, Ի և ԻԳ պրակները 4-ական թերթ են, իսկ Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Է, Ը, ԺԹ և ԻԲ պրակները՝ 6-ական թերթ։— ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 12,8×8,6×1,7 սմ.։— ՆՅՈՒԹԸ՝ դեղնած և կեղտոտած հասարակ թուղթ։— ԿԱԶՄԸ՝ չունի։— ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐԸ՝ չունի։— ՎԻՃԱԿԸ՝ անբավարար, ցեցակեր և պակասավոր։— ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ միասյուն։— ՏՈՂԵՐԸ՝ անհամաչափ՝ 13—18։— ԳԾՈՒՄՆԵՐԸ՝ առանց ճնշման։— ԳԻՐԸ՝ անկանոն, նոտրգրի և բոլորգրի մի խառնուրդ։— ԶԱՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ չունի։— ԳՐԻՉԸ՝ անհայտ։— ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ ԺԸ դար։— ՎԱՅՐԸ՝ անհայտ։— ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ՝ սույն ձեռագիրը ստացված է 1954 թվականին Ռոստովի հայկական եկեղեցուց, դոկտ.-պրոֆ. Աշոտ Աբրահամյանի միջոցով։

---

* *Շարունակված «Էջմիածին» ամսագրի 1960 թվականի №№ Ե-ից, Է-ից, Թ-ից և 1961 թվականի №№ Բ-ից, Գ-ից, Զ-ից և Է-ից։*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Անկանոն կերպով գրված սույն ձեռագիրն ունի երեք բաժիններ, մի մասը տոմար է, մյուս մասը՝ բժշկարան, իսկ երրորդը՝ ողբ Պղնձե քաղաքի մասին։

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 55բ.— Հայրիկ Տէր Յակոբեան։
Թ. 101բ.— Մօսէն ասաց ինչ մարդ որ զայս...։

№ 146

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԹԵՐԹԵՐԸ՝ 305.— ՊՐԱԿՆԵՐԸ՝ 26, յուրաքանչյուրը 12 թերթից, ի բաց առյալ Ի՝ 7, ԻԴ՝ 14 և ԻԶ՝ 8 թերթից։— ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 18,2×13,5×6,5 սմ.։— ՆՅՈՒԹԸ՝ դեղնած և կեղտոտած սովորական հաստ թուղթ։— ԿԱԶՄԸ՝ կաշեպատ տախտակ, որի վրա ճնշումով մի խաչ և այլ զարդեր են նկարված։ Կազմին ամրացված են նաև շուրջ երկու տասնյակ կլորացլուխ գամեր, որպես զարդ։ Կազմի երկու բռնիչները ընկել են։— ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐԸ՝ սկզբից մի թերթ թուղթ։— ՎԻՃԱԿԸ՝ բավարար։— ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ երկսյուն։— ՏՈՂԵՐԸ՝ 20—21։— ԳԾՈՒՄՆԵՐԸ՝ ճընշումով։— ԳԻՐԸ՝ բոլորգիր։— ՁԱՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձեռագիրն ունի հասարակ ոճով նկարված չորս ավետարանիչների մեծ նկարները (Թ. Թ. 3բ, 90բ, 149բ և 236բ)։ Կան նաև բավական գեղեցիկ չորս խորանները (Թ. Թ. 4ա, 91ա, 150ա և 237ա), ինչպես նաև բազմաթիվ լուսանցազարդեր, թռչնազրեր, զարդազրեր, թռչուններ և խաչեր։ Ձեռագիրն ունի նաև մի հատ սրբագիր (Թ. 4ա) և մի հատ էլ զազանագիր (Թ. 150ա)։— ԳՐԻՉԸ՝ Ստեփանոս։— ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒՆ՝ Փիրզատագի։— ՄԱՂԿՈՂԸ՝ անհայտ։— ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ 1491 Թ.։— ՎԱՅՐԸ՝ Թանահատի վանք (աշխարհում 3-րդ ձեռագիրն է Թանահատի վանքում գրված)։— ՄԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ՝ սույն արժեքավոր ձեռագիրը ստացված է Երևանի Ս. Զորավոր եկեղեցուց 1954 թվականին, Տ. Հովհաննես քահանա Կարապետյանի միջոցով։

ՀԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թ. 300ա.— Փառք համագո, անբաժանելի Սուրբ Երրորդութեանն և եռահիւսակ անձնաւորութեանն Հաւր անծնի և անբսկզբնականի և Որդոյ ծնիցելոյ և սկսելոյ ի նմանէ յառաջ քան զյաւիտեանս և բղխեցելոյն ի նոյն յէութենէ Հոգւոյն Սրբոյ անորոշաբար և անքննաբար, երեքանձնեա տէրութեանն և միասնական աստուածութեանն, յորմէ եղեալքս ամենայն գոյացան իմանալիքն և զգալիքս, նմա փառք և գոհութիւն և արհնութիւն անդադար յամենայն գոյից յիմանալեաց և ի զգալեաց ի բանականաց և յանբանից, այժմ և անզրաւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Թ. 300բ.— Արդ, արհնեալ ես և բարեբանեալ ամենասուրբ Երրորդութիւն յամենայն սրբոց և արժանաւորաց բերանովք, որ ետուր կարողութիւն տկար և անարժան անձինս գծագրել անարժան ձերաւք և անմաքուր մտաւք զբաստուածածին քո գիծ տառիս, աստուածախաւս Սուրբ Աւետարանիս, յորում աստուածային և քաղցրալուր բարբառովն և աւետաւոր ձայնիւ գոչէ Միածին Բանդ քո ի սմա ասել, թէ խնդրեցէք և տացի ձեզ, հայցեցէք և գտջիք, բախեցէք և բացցի ձեզ, և մեք յուսով վստահացեալ յանսուտ խոստմունս քո, և դարձեալ փափագիմք միւս երանաւէտ ձայնիտ զոր խոստանաս մեզաւորաց դարձելոց, թէ եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք և ծանրայբեռինք, և ես հանգուցից զձեզ։ Եւ դարձեալ, եթէ յայնժամ ծագեսցին արդարքն իբր և զարեգակն յարքաութեան երկնից և դարձեալ թէ գանձեցէք ձեզ գանձ յերկինս։

Թ. 301ա.— Որք զմտաց աչս անաղաւտ և վճիտ ունիցին, երկնանկատ դիտմամբ առ էական լոյս, և իմանալեացն տեսարան, նոցին ոչինչ է փոյթ բովանդակ բնաւին ինչ որ յաշխարհի և որ ընդ հոսանուտ և եղծանելի բնութեանս բերին, այլ միանգամայն զհուր սիրոյն, զոր հուրն կենդանի արկ ի բանական բնութիւնս, աւր ըստ աւրէ արծարծեն յոգիս անշիջանելի բորբոքմամբ. հոգևորացն տուր և առութեամբ, որով և լուսաւորին ըստ բանի աստուածահայր մարգարէին, որ ասէ՝ պատուիրանք Տեառն լոյս են և լոյս տան աչաց։

Սովորութիւն է աստուածային արանց միշտ և հանապազ խոկալ յաստուածային պատուիրանս ի տուէ և ի գիշերի, միշտ զվերինն խորհել ուր Քրիստոս նստի ընդ աջէ Աստուծոյ, և վասն բազում պատճառի բազումք փափագին ջերմերանա սիրով և ըղձալի ցան(Թ. 301բ)կութեամբ արդիւնս և գործս կատարեալ։

Նախ՝ վասն յուսոյ յաւիտենական և անմահ կենացն, զանցաւորս արհամարհեն և զայն ստանան կեանս որ մնացականն է, որպէս ասէ Տեառն, երթայք գործեցէք մի զկորրստական կերակուրն, այլ զկերակուրն որ մնա ի կեանսն յաւիտենականս։

Երկրորդ՝ գրեմք զսայ, որ զամենայն գանձ յինքն պարունակեալ ունի։ Նախ զվերին իմաստութիւնն, և ապա զամենայն սուրբս որ գրեալ են։

Երրորդ՝ վասն բարեխաւսութեան միշտ անդադար առ Աստուած, զկենդանի բանս աստուածային գրեմք և մարմնացնեմք ի քարտիսի որպէս բանն Աստուած մարմնացաւ և փրկեաց զմեզ յամենայն չարեաց և տանջանաց, և արժանացոյց անմահ կենացն, նոյնպէս և բանս գրեալ հաւատով և

յուսով զամենայն խնդրուածս մեր կատարէ աստ և ի հանդերձեալն։

Վասն որոյ ցան(բ. 302ա) կացող եղեալք աստուածաշունչ Սուրբ Աւետարանիս (երկու տող բաց է թողնված այստեղ), յուսալով ի բան մարգարէին, որ ասէ՝ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիովն և ընդանի ի վերինն Երուսաղէմ, և ի բան Տեառն, որ ասէ՝ Գանձեցէք ձեզ գանձ յերկինս, ուր ոչ գող մերձենայ և ոչ ցեց և ուտիչ ապականէ։ Ըստ այսմ յուսոյ և պայմանի պատուական արքս այսոքիկ հանդերձ հարազատովքն Փիրզատ աղէն և կենակիցն իւր Մարեանն և միւս կողակիցն Տաւլաթն և որդիքն իւր Աղամիրն, Էվատն, Բարսեղ քահանայն, Ղանչէն, և այլքն առ հասարակ մեծ և փոքր խնդրեցին յինէն փափագանաւք գրել զՍուրբ Աւետարանս ի դառն և ի վշտաշարժ ժամանակիս, զոր նեղիմք յանիրաւ պահանջողաց։

Արդ, եղև գրաւ գրչութեան աստուածախաւս Սուրբ Աւետարանիս ի թվականութեան Հայկ(բ. 302բ)ազեան տումարիս ՋԽԹ (1491), ի դանութեան Աղուպ պէկին որդոյ Հասան բէկին, ի հայրապետութեան հաւոց Տեառն Սարգսի (1484—1515 թ. թ.), ի յաթոռ Սուրբ Էջմիածնին և յեպիսկոպոսութեան մերում նահանկիս Տէր Յոհանիսի և Տէր Ստեփանոսի, ի յերկնահանգէտ և ի գերահռչակ սուրբ ուխտիս Թանհատի վանից, ընդ հովանեաւ մաւրս լուսոյ Սուրբ Աստուածածնիս, և Սուրբ Կարապետիս, և Սուրբ Ստեփանոսիս, և այլ բազմահաւք Սրբութեանցս որ աստ կան, և սոցին սպասաւորացս՝ Տէր Կարապետին, Տէր Մելքիսէթին, Տէր Ստեփանոսին և Ստեփանոսի գծագրաւղի, և գեղոյ քահանայից Տէր Եղիշի, Տէր Հայրապետի, Տէր Անտոնի, նայև իմոցն ամենայնի, հաւրն իմոյ Հասանի, և մաւրն Դաւնտիշի, և եղբաւրս Մելիք Ասաթի և որդոցն իւրոց, զոր Տէր Աստուած ընդ երկայն աւուրս պահեսցէ, ամէն։ Եւ զայլ ամենայն արեան մերձաւորսն, զկենդանիս և զննջեցեալսն յիշ(բ.303ա)ել աղաչեմ։ Այլ և զըստացող Սուրբ Աւետարանիս զվերոյգրեալսն, զի ողորմածն Աստուած թողցէ զյանցանս նոցա զկամա և զակամա, զմահացուն և զներելին, ցաւղն ողորմութեան ցաւղեսցէ յոսկերս ննջեցելոց նոցա, և բուսուսցէ յաւրն վերջին, ամէն։ Զի ողորմածն Աստուած, որ առատն է ի տուրս բարեաց, ձեզ յիշողացդ և մեզ յիշեցելոցս առ հասարակ ողորմեսցի աստ և ի հանդերձելումն, Ամէն։ Եւ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ փառք և գոհութիւն յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Դարձեալ յիշեցէք զՏէր Անանիէն և զկողակիցն իւր Մարճանն, զորդին իւր Մանուէլ, զեղբայրն իւր զԱզարիէն, Մարկոսն, դուստրն իւր Մարգարիտն, Եղիսաբեթ, զՄանուէլն և զկողակիցն իւր Կաճվարճն, Տէր Կոստանդն, եղբարն զԱղապէկն, Սարգիսն, (բ. 303բ) Սարուխան, դուստրն իւր Շահումաղէն. Խանաղէն, Խանսոլթան, Ազարիէն, և որդին իւր Հախում, որդին իւր Պալին, Ամիրն, դուստրն իւր Խոսրովն, Տէր Կոստատն և կողակիցն իւր Խանին, որդին Անանիա սարկաւագն, եղբարն Սարուխանն, քիւր իւր Տավլաթ խանում, Սաբիրաղէն, Սալվարն։

Զվերջին ըստացաւղ Սուրբ Աւետարանիս հեզահոգի և բարէմիտ, Աստուածասէր Աղէն ետ վերըստին նորոգել զսայ ի հալալ արդեանց յիշատակ հոգոյն իւրոյ և ծնաւղացն, հաւրն Աղամիրին, և մաւրն Գաւզալ աղին, Խանփարին, և կենակիցն իւր Մարգարիտն, և Մարէանն, և որդին Ագուլն, (բ. 304ա) Ազարիէն, և կողակիցն իւր Թանումն, որդին իւր Փանոս, դուստրն իւր Տավլաթ խանումն, Փիանդէն, Հախումն, և կողակիցն Մինէն։ Դարձեալ յիշեցէք զՍարուխանն, կողակիցն իւր Փիանդէն, որդին իւր Ղարիաջան, որ փոխեցաւ Քրիստոս։ Յիշեցէք ի Քրիստոս զԽանին, որ բազում աշխատանք ունի վեր գրոցս։

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 1ա.—Թվին ՌՊ (1800)։

Ես Սարուխան որդին տանդ յիրիցին ի Նոր գեղէ, իմ սրտի... ուխտ զմեր հատենի յԱւետարանս ծախեցի Մէլիք Նաղդոյն, և գինն առայ անպակաս, այլ ոչ ումէք դա... ի չկայ, ոչ յիմոց և ոչ յօտարաց, Սահակ վարդապետն վկայ, Մաղաք եպիսկոպոսն վկայ, Քմլէ...պոյին, յատին Նար անդուն ...յՈսկանն Տէրուն Էրհայն վկայ, Աստուած վկայ, Յովհաննէս վարդապետս գրեցի, Յովասափն, Յուլուն, Տէրունն վկայ, Յուլունն վկայ։

Թ. 88ա.—Бог (նույնը նաև թ. 90բ և 91ա)։

Թ. 249ա.— Մեշտակ տն ըստ ժամանակի երջանէր յաւաղանն և յուղէր զչուրսն առ նախ ի շարժումն ջուրցն իջանէր բժշկէր շունչով նշան հիւանդութեամբ։

Թ. 304ա.— Դարձեալ յիշեցէք ըստացող Սուրբ Աւետարանիս հեզահոգի և բարէմիտ, Աստուածասէր, հիւրընկալ և ողորմած Տէր Բարսեղն, և հայրն իւր Ղանջապէկն, և մայրն իւր Նազումն, և կենակիցն իւր Շահ Զամանն, և եղբայրքն իւր Պէկումն, Էվատն, Գուլապն, Տէր Ոսնն Իսկանդարն, և քոյրն իւր (բ. 304բ) Սէվխանն, և որդիք (մի անուն ջնջված է այստեղ), Էվազ սարկաւագն, Տալաթ Պէկն, Եղիէն և դստերքն իւր Աճապխանն, Պարոն Նանն, յիշեցէք ի Քրիստոս։

Դարձեալ յիշեցէք Աղէն, և կողակիցն Մարեան, Մարգարիտն, և որդիքն իւրեանց Եղիէն, Էնկարն, Ակոբճան, Փիրզատն, Ղարագաւզն և Ակոբճանն, Մարտիրոսն, և դստերքն իւրեանց Ուլուխաթունն, Ղզլարպէկին Թութուշն, Աճապխանն, և քոյրն իւր Խոնտաղէն, Խանպէկին Խանումն, և եղբայրն իւր Ակոբճան, և հօրեղբայրն իւր Էվատն, և կողակիցն իւր Խաթունն։ Յիշեցէք Եղիսաբեթն, և որդին իւր Բաղ(բ. 305ա)տասարն, և դուստրն իւր Շահումն, և դարձեալ յիշեցէք Շէխին, և դուստրն իւր Արուսխին։ Դարձեալ յիշեցէք

Աւաքն, և կողակիցն իւր Պէկին, և որդին իւր Ովանէսն, յիշեցէք և Աստուած ողորմի ասացէք, Աստուած ձեզ ողորմեսցէ իւր միւս անգամ գալըստեանն, ամէն։

Թվին ՌՃԶԴ (1735) ձեռամբ Սիմէոնի անարժանի աղաչեմ զձեզ, ո՞վ սուրբ հանգիստդ, յիշման արժան ունէք աղաչեմ զձեզ։

Թ. 305ա.— Դարձեալ Պասն կողակիցն, զիմ որդիքն Լէլէզարն, Էվանէսն, դադին իւր Փարին, Մարան, եղբար որդի Մելիքսեթն, Գիրիքորն, դուստրն Սափուն, դարձյալ Տէր Ղազարն, օվ կարդայ ողորմի ասի, Աստուած ողորմի։

Թ. 305բ.— Ես Անանի, էս իմ կամաւրն հոգիս էմբ Աւետարանն...

№ 147

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԹԵՐԹԵՐԸ՝ 256։— ՊՐԱԿՆԵՐԸ 21, յուրաքանչյուրը 12 թերթից, ի բաց առյալ ԺԸ՝ 10 և ԺԱ՝ 11 թերթերից։— ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 16.3×12.2×5.5 սմ.։—ՆՅՈՒԹԸ գեղնած և կեղտոտած սովորական թուղթ։— ԿԱԶՄԸ՝ կաշեպատ տախտակ։ Կողքի առաջին երեսը ծածկված է ամբողջությամբ կլորագլուխ գամերով։ Միայն կենտրոնում գտնվում է մի տափակ խաչ, որի վրա էլ ամրացված է Հիսուսի խաչելության նկարը։ Երկու բռնիչները ընկել են։ Խաչի վրա կա հետևյալ գրությունը. «Յիշատակ է սուրբ խաչս Սահակին ի դուռն Սուրբ Նախավկային»։— ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐ՝ ձեռագրի սկզբում կա 4 թերթ, որոնցից երկուսը մագաղաթ են (թ. թ. 3 և 4), իսկ վերջում կա 3 թերթ, որոնցից երկուսը մագաղաթ են (թ. թ. 255 և 256)։— ՎԻՃԱԿԸ բավարար։— ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ երկսյուն։— ՏՈՂԵՐԸ՝ 23։— ԳԾՈՒՄՆԵՐԸ՝ ճնշումով։— ԳԻՐԸ՝ բոլորգիր։— ԴԱՏԱՐԿ ԹՂԹԵՐԸ՝ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 76, 77, 123, 124. 197, 253, 254, 255 և 256։— ԶԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ կան շատ հասարակ խորաններ և լուսանցազարդեր, թռչնագրեր և զարդագրեր, գազանագրեր և ձկնագրեր, ծառեր և ծաղիկներ, սրբեր և թռչուններ։— ԳՐԻՉԸ՝ Աբրահամ։— ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ 1672։— ՎԱՅՐԸ՝ Որոտան նահանգի Լոր գյուղ։— ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ՝ սույն ձեռագիրը նվեր է ստացվել Լենինականից, մի հավատացյալի կողմից, Տ. Նորայր քահանա Սարգսյանի միջոցով։

ՀԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թ. 74բ.— Գրեցաւ ի թվին ՌՃԻԱ (1672) ամին ձեռամբ սուտանուն Աբրահամ գրչի, ի յերկիրս Որոտան, ի գեղն որ կոչի Լոր։

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 4ա.— Գիրք փորձ (գրված է մագաղաթի վրա)։
Թ. 6բ.—Թվին ՌՄԸ (1759) շաբաթ եղև ես Տէր Տորգ աս նոգերցի փէտրվարի ԺԷ։

Թ. 74բ.— Յիշատակ է Սուրբ Աւետարանս ագուլեցի մեղապարտ Ալէքսանոս երիցու, որ անունս միայն ունիմ քահանայի, և գործովս սուկ և փոշի, ըզհայրն իմ Աղարիայ քահանայն, և մայրն իմ Խանումն, և եղբարքն իմ բՍտեփանոսն և զԽաչատուր սարկաւագն և զքրուերքն իմ և ամենայն արեան մերձաւորքն իմ, որ սոքա ամենեքն հանգուցեալ են առ Քրիստոս, հալալ արդանց իմոց զնեցի զՍուրբ Աւետարանս և եռու յիշատակ ի գեղն Հալիձորի, դուռն Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյն, յիշատակ ինձ և իմ ամուսնոյն Ղարիպ Սուլթանին, և իմ ծնողացն, առհասարակ ամենեցուն, յիշեցէք և Աստուած ողորմի ասացէք և Աստուած ձեզ ողորմի ի միւս անգամ գալըստեանն, ամէն։ Թվ. ՌՃԻԳ (1674)։

Տուի ի ձեռն Տէր Խաչատուր սրբասնունդ քահանային։

Թ. 75ա.— Յիշատակ է Սուրբ Աւետարանս Նախչեւանցի Սյոնակին, Առաքելին, Օսկանին, Ավօին, Գէվորին, Օհնանին, Մկոին և ամենայն արեան մերձաւորաց որ սոքա ամենեքն հանգուցեալ են և եռուն ի դուռն Սուրբ Նախավկային յինեանց Տէր Սուրխասին և ամենայն արեան մեձաւորք եմ, ամէն։ Գնեցին հալալ արդանց և եռուն ամուսնոյն յիշատակ յիշեցէք, Աստուած ողորմի ասացէք և Աստուած ձեզ ողորմի միւս անգամ գալըստեանն, ամէն։

Թվ ՌՄԻԶ (1777) սի։

Թ. 121ա.— Յիշատակ է Աւետարանս Ագուլեցի Ալէքսանոս Երիցուն, զհայրն Աղարիայ քահանայն, և մայրն Խանումն, և եղբարքն իմ, և քուերքն իմ, և եղբաւորորդին իմ Աղարիայն, և որդիքն իւր Գալուստն և Մաղագիայն, և յիշեցէք ի Քրիստոս, և Աստուած զձեզ յիշէ, ամէն։

Եւ եռու յիշատակ ի գեղն Հալիձոր, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնոյն, և կենակիցն իմ զՂարիպսուլթանն, որոշ ունէաք մարմնոյ յիշատակ աշխարհի, մեր հոգոյ յիշատակ լիցի, խնդրեմ ի ջէնջ լի բերանով ողորմի ասացէք ննջեցելոց մերոց։

Թ. 252բ.— Յիշատակ է Սուրբ Աւետարանս Ալէքսիանոս երիցոյն, և իւր ամուսնոյն Ղարիպ Սուլթանին, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնոյն, ի գեղն որ կոչի Հալիձոր, ի ձեռն Տէր Խաչատուր սրբասէր քահանային։ Դարձեալ անմեղադիր լերուք որ հանգիստեաց Սուրբ Աւետարանս գնեցի, բայց վասն ծաղկին որ ոմն ոչ ուսեալ և ոչ վարժեալ, այլ լրբաբար ձեռն ասա արկեալ և աւերեալ, մի մեղադրէք վասն Տէր, այլ յիշեցէք բոլորով սրտիւ զվերոյգրեալսն ամենայն և դուք յիշողք յիշեալ լինիք ի Քրիստոսէ, ամէն։

Թ. 253բ.— Ես գրիցի Գրիգորս Թ. ՌՃԾԶ (1707) սեպտեմբերի ու է Զ, ես գրիցի Գրիգորս հայր Տէր Պեսոս։

(Շարունակելի)